KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Lausunto

14.1.2021

EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: HE 245/2020 VP Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kuluttajaliitto- Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää seuraavat huomiot esityksestä.

Kuluttajaliitto pitää ymmärrettävänä tarvetta muuttaa tartuntatautilakia covid-19 -epidemian johdosta. Tehtävien muutosten tulee pyrkiä edesauttamaan sitä, että kuluttajilla olisi epidemian aikanakin mahdollisuudet saada haluamiaan ja tarvitsemiaan palveluita turvallisesti. Muutokset eivät saa tarpeettomasti rajoittaa ja haitata yhteiskunnan ja erityisesti palveluiden tarjoamista ja saatavuutta ja siksi haluamme korostaa, että säännöksissä esitettyjä edellytyksiä on tulkittava suppeasti ja toimenpiteiden vaikutuksia on arvioitava tarkasti ennen kuin säännösten mukaisia päätöksiä tehdään.

Erityisesti Kuluttajaliitto haluaa painottaa, että hallituksen esityksessä esitetyt muutokset eivät saa kohtuuttomasti vaikeuttaa perusterveyspalveluiden ja muiden välttämättömien palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta silloin, kun se ei ole perusteltua viruksen leviämisen torjumiseksi. Perustuslailliset oikeudet sosiaali- ja terveyspalveluihin eivät saa vaarantua. On myös huolehdittava mielenterveyspalvelujen saatavuudesta, koska koronaepidemia on lisännyt ja pahentanut muun muassa yksinäisyyttä ja masennusoireita.

Kuluttajaliitto kiinnittää myös huomiota huoleen, että koronaterveysasemien keskittäminen saattaa lisätä potilaan matkaa perusterveysasemalle. Etävastaanottojen ja muiden digimahdollisuuksien käyttöä tulee entisestään edistää tietoturvasta huolehtien. Samalla pitää turvata sellaisten henkilöiden, joiden ei ole mahdollista käyttää etäpalveluja, oikeudet terveydenhuoltoon. Toiminnan uudelleenjärjestely pitää pystyä purkamaan ennalleen tarpeeksi nopeasti, jos sille ei ole enää tarvetta tai muut sosiaali- ja terveyspalvelut ovat olennaisesti heikentyneet.

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä sitä, että elinkeinonharjoittajat noudattavat tarpeellisia hygieniavaatimuksia ja ohjaavat sekä fyysisin ratkaisuin että erilaisin opastein kuluttajia toimimaan siten, että lähikontaktit asiakastiloissa estyvät ja tartuntavaara pysyy mahdollisimman pienenä. Myös henkilökunnan esimerkillä on suuri merkitys kuluttajille. Myös erilaisin asiointiaikoja koskevin rajauksin voidaan turvata etenkin riskiryhmään kuuluville asiakkaille mahdollisuus asioida turvallisesti elinkeinonharjoittajan tiloissa. Esityksessä todetulla tavalla monet elinkeinonharjoittajat ovat jo tehneet tällaisia toimenpiteitä (tiukennetut hygieniakäytännöt, tilajärjestelyt jne.), mutta lainsäädäntö antaisi viranomaisille mahdollisuuden vaatia niitä kaikilta toimijoilta, mitä voidaan pitää kuluttajien kannalta kannatettava asiana. Poikkeuksellisia tilaratkaisuita tehtäessä on syytä kiinnittää huomiota tilojen ja palveluiden esteettömyyden toteutumiseen.

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Lausunto

14.1.2021

Tilojen sulkemiseen tulee ryhtyä vain silloin, kun mikään muu ei auta. On tärkeää, että tätä keinoa käytetään vain viimesijaisesti ja tiukkojen kriteereiden täyttyessä. Kuluttajien pääsy välttämättömien peruspalveluiden pariin on kuitenkin aina turvattava.

Kuluttajat kaipaavat selkeyttä ja ennakoitavuutta rajoitustoimiin sekä yhdenmukaisia käytäntöjä. Näihin vaatimuksiin esitys nähdäksemme vastaa kohtuullisen hyvin. Tämän lisäksi esityksessä olisi syytä olla selkeästi ilmaistuna, että lainsäädännöllä ei rajoiteta tai poisteta kuluttajan oikeutta korvaukseen tai hinnanalennukseen saamatta jäävien palveluiden osalta niissä tilanteissa, missä elinkeinonharjoittajan tilojen käyttöä rajoitetaan tai se estyy viranomaisen päätöksen johdosta. Saimme keväällä paljon yhteydenottoja koskien nimenomaisesti jatkuvaluonteisia palveluita, joiden osalta osa elinkeinonharjoittajista ei ollut halukkaita huomioimaan toiminnan keskeytystä laskutuksessaan.

Urheilu- ja liikuntapaikkojen sulkemisen osalta haluamme kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että etenkin fyysisesti vammaisten ihmisten toimintakyvyn välttämättömän ylläpidon tulisi olla mahdollista, vaikka urheilu- ja liikuntapaikkoja suurelta yleisöltä suljettaisiinkin. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että erityisryhmät kuten vanhukset ja liikuntarajoitteiset huomioidaan muutosten täytäntöönpanovaiheessa. Ehdotetut säännökset vaikuttavat erityisen paljon näihin ryhmiin. Molemmat ryhmät ovat kärsineet epidemian aikana, ja heidän tuen tarpeensa on lisääntynyt. Heidän ei välttämättä ole mahdollista käyttää vaihtoehtoisia palveluja esimerkiksi liikenteessä tai terveydenhuollossa ja fyysisen toimintakyvyn ylläpitäminen on heille erityisen tärkeää.

Esitetyt muutokset henkilöliikennettä koskien ovat hyväksyttäviä epidemian leviämisen estämiseksi. Kuluttajaliitto kuitenkin pitää tärkeänä, että matkustajamäärien rajoittaminen ei saa tarpeettomasti vaarantaa välttämätöntä liikkumista. Julkisen liikenteen sujuvuudesta on huolehdittava myös covid-19-epidemian aikana, koska kaikilla ei ole mahdollisuutta vaihtoehtoisiin kuljetusjärjestelyihin. Tarvittaessa on hankittava lisää kalustoa ja lisättävä vuoroja. Lisäksi osalle iäkkäistä ja vammaisista henkilöistä on tarpeen tarjota yksilöllisiä kuljetuspalveluita, ettei heidän pääsy esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden pariin vaarannu. Huomioon on otettava myös tavoitteet päästöjen ja yksityisautoilun vähentämiseksi, mitä vastoin julkisen liikenteen karsiminen on. Julkisen liikenteen karsimisella väliaikaisestikin voi olla pitkällä tähtäimellä suuria vaikutuksia, etenkin jos ihmisten kulkutottumukset muuttuvan sen seurauksena pysyvästi.

Helsingissä 14.1.2021

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö, OTK
vaikuttamistyön ja neuvonnan tiimi